<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER</u>: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==

ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલત, અમદાવાદ

ક્રિમીનલ અપીલ નં. ૫૦૭/૨૦૦૧

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ કે.જે. ઠાકર

==

૧	શું સ્થાનિક સમાવારપત્રોના રિપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની પરવાનગી આપવામાં આવે છે?	
૨.	રિપોર્ટર્સને સંદર્ભિત કરવાં કે નહિ?	
૩.	શું ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવાં ઇચ્છે છે?	

૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન કે તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઇ હુકમ સબબ કોઇ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	

===

ગુજરાત રાજ્ય....અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

મહેન્દ્રસિંહ જગદેવસિંહ રાઠોડ અને ૧....સામાવાળા(ઓ)/સામાવાળા(ઓ)

===

ઉપસ્થિતિ: એમ.એસ. સી.એમ. શાહ, અપીલકર્તા(એસ) ક્રમાંક ૧ માટે એ. પી.પી.

શ્રી કૃણાલ એલ. શાહી, સામાવાળા પક્ષ/સામાવાળા નં. ૨ માટેના અધ્વોકેટ

વી. કે. આનંદજીવાલા, સામાવાળા પક્ષ/સામાવાળા નં. ૧ માટેના અધ્વોકેટ

===

ન્યાયપીઠ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે. ઠાકર

તારીખ : ૨૩/૦૨/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. આ અપીલ દ્વારા, અપીલકર્તા–રાજ્યે પંચમહાલ, ગોધરાના વિદ્વાન વિશેષ ન્યાયાધીશનો ૩૧.૦૩.૨૦૦૧ના રોજ સ્પેશિયલ (એ.સી.બી.) કેસ નં. ૮/૧૯૯૭ માં આપવામાં આવેલ ચુકાદો અને હુકમને પડકાર્યો છે, જેમાં વિદ્વાન નીચલી અદાલતે અહીંના મૂળ આરોપી–પ્રતિપક્ષીઓને આક્ષેપિત ગુનાઓ બદલના આક્ષેપોમાંથી નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો હતો.

૨. ફરિયાદ પક્ષના સંક્ષિપ્ત તથ્યો એવા છે કે સામાવાળા નં.૨ સરકારી કર્મચારી હતો અને ડી.ટી.ઓ. ચેક પોસ્ટ, દાહોદ, જિલ્લા પંચમહાલ ખાતે મોટર વાહન નિરીક્ષક તરીકે પોતાની ફરજ બજાવી રહ્યો હતો. તે સમયે, પી.આઈ. શ્રી ડી.એસ. પટેલને માહિતી મળેલી કે ડી.ટી.ઓ. ચેક પોસ્ટ, દાહોદ ખાતે વાહનોના ચાલકો પાસેથી વિભાગના કર્મચારીઓ દ્વારા ગેરકાયદે વળતર માગવામાં અને સ્વીકારવામાં આવી રહ્યું છે. ત્યારબાદ, મળેલી માહિતીના આધારે, કાયદા મુજબ જરૂરી પ્રક્રિયા અનુસરીને, ૨૦.૦૧.૧૯૯૭ના રોજ લગભગ ૧૮:૨૫ કલાકે છટકું ગોઠવવામાં આવ્યું હતું, અને દરોડા પથકએ સામાવાળા–આરોપી નં.૧ને ગેરકાયદે વળતર સ્વીકારતી વેળાએ રંગે હાથ પકડી લીધો હતો. ત્યારબાદ, દરોડા પથક ડી.ટી.ઓ. ચેક પોસ્ટમાં પ્રવેશ્યો, જ્યાં આરોપી નં.૨ હાજર હતો. ત્યારબાદ, ગોધરા પોલીસ સ્ટેશન ખાતે આઈ–સી.આર.નં.૨/૧૯૯૭ તરીકે આરોપીઓ વિરુદ્ધ ફરિયાદ નોંધવામાં આવી.

૩. તપાસ પૂર્ણ થયા બાદ, ચાર્જશીટ માનનીય મજિસ્ટ્રેટ અદાલતમાં દાખલ કરવામાં આવ્યું. કારણ કે આ કેસ સત્ર અદાલત દ્વારા વિશિષ્ટ રીતે વિચારણીય હતો, માનનીય મજિસ્ટ્રેટ અદાલતે ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૨૦૯ હેઠળ (ટૂંકમાં "ફ.પ્ર.સિ.") આ કેસને પાન્ચમહાલ, ગોધરા ખાતેના માનનીય વિશેષ ન્યાયાધીશની અદાલતમાં મોકલી આપ્યો, જે બાદમાં વિશેષ (એ.સી.બી.) કેસ નં. ૮ / ૧૯૯૭ તરીકે નોંધાયો. કારણ કે વિરોધી–આરોપીઓએ દોષી હોવાનું સ્વીકાર્યું નહોતું અને તેમને ઈન્સાફી કાર્યવાહી કરાવવા ઈચ્છા વ્યક્ત કરી હતી, તેથી તેમના પર આરોપિત ગુનાઓ માટે વિવેચન કરવામાં આવ્યું.

૪. નીચલી અદાલતમાં સુનાવણીના સમયે, મૂળ આરોપીઓ વિરુદ્ધ આક્ષેપિત આરોપો સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદ પક્ષે ૪ સાક્ષીઓની પૂછપરછ કરી હતી તેમજ ૫ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ પણ રજૂ કર્યા હતા।

૫. સુનાવણીના અંતે અને ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીઓનાં નિવેદનો નોંધ્યા પછી તથા ફરિયાદ પક્ષ અને બચાવ પક્ષની દલીલો સાંભળ્યા બાદ, ગોધરાના પંચમહાલના માનનીય વિશેષ ન્યાયાધીશે આરોપીઓ સામે મૂકાયેલા તમામ આરોપોમાંથી તેમને નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો હતો. સુનાવણી પૂર્ણ થયા પછી સત્ર અદાલતે પ્રતિપક્ષ–આરોપીઓને નિર્દોષ છૂટકારો આપતો ચુકાદો અને હુકમ પસાર કર્યો હતો.

૬. ઉપરોક્ત ચુકાદો અને હુકમ, જે વિદ્વાન સત્ર અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવ્યો છે,થી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ થઈ, અપીલકર્તા–રાજ્યે વર્તમાન ક્રિમિનલ અપીલ દાખલ કરી છે.

૭. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન તાબાની અદાલતના ન્યાયાધીશે આ બાબતનું મૂલ્યાંકન કરવું જોઈએ કે આંક ૨૩ પરના પી.ડબ્લ્યુ. ૪, પી.આઈ. શ્રી જે.કે. ભગોર સ્વતંત્ર સાક્ષી છે અને આવા પ્રકારના ગુનાઓમાં આરોપીઓને ખોટી રીતે ફસાવવા માટે તેમની સામે કોઈ દ્વેષ નથી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન તાબાની અદાલતના ન્યાયાધીશે આ બાબતનું પણ મૂલ્યાંકન કરવું જોઈએ હતું કે આરોપી નં. ૧ને ચેક પોસ્ટ પરથી પસાર થતા વાહનોના ચાલકો પાસેથી રકમ વસૂલ કરવાની કોઈપણ સત્તા નથી. તેથી સુરક્ષિત રીતે અનુમાન કરી શકાય કે રકમ આરોપી નં. ૨ની પ્રેરણાએ વસૂલ કરવામાં આવી રહી છે, જે ઉક્ત ચેક પોસ્ટ પર ફરજ બજાવતો સરકારી કર્મચારી છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન તાબાની અદાલતના ન્યાયાધીશે કેસની રેકોર્ડ પરની દસ્તાવેજી સાક્ષીને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ હતી, જે પી.ડબ્લ્યુ. ૩ ફરિયાદી તેમજ પી.ડબ્લ્યુ. ૨ જગાભાઈ પુણાભાઈ ભરવાડના નિવેદનથી સમર્થિત છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે આ ક્રિમિનલ અપીલ મંજૂર થવી જોઈએ અને વિદ્વાન તાબાની અદાલતે પસાર કરાયેલ આક્ષેપિત ચુકાદો અને હુકમ રદ કરવામાં આવવા જોઈએ.

૮. તેના વિરુદ્ધમાં, વિરોધી–આરોપીઓ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોએ નીચલી અદાલતના ચુકાદા અને હુકમને સમર્થન આપતાં રજૂઆત કરી હતી કે તે ફરિયાદ પક્ષે રેકોર્ડ પર રજૂ કરેલા પુરાવાની મૂલવણી કર્યા બાદ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી, આ અદાલત તરફથી તેમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવાની આવશ્યકતા નથી. આથી, ક્રિમિનલ અપીલ રદ કરવામાં આવવાની અને વિદ્વાન નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલ વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમને પુષ્ટિ આપવામાં આવવાની જરૂર છે.

૯. મેં અપીલકર્તા–રાજ્ય તરફથી માનનીય એ.પી.પી. તથા આરોપી તરફથી માનનીય વકીલની દલીલો સાંભળી છે અને તેમની સહાયથી રેકોર્ડ સામગ્રીનું અવલોકન કર્યું છે.

૧૦. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલ સ્વરૂપે નિર્દોષ છૂટકારાના કેસો અંગે માર્ગદર્શિકા નિર્ધારિત કરનાર માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયો ના માપદંડ પરથી મને આ કેસના તથ્યોની મૂલવણી કરવી પડે છે.

૧૧. નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ વિરુદ્ધ આ અદાલતમાં અપીલની સુનાવણીને નિયંત્રિત તથા નિયમિત કરતી સિદ્ધાંતોનું સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા અનેક ચુકાદાઓમાં અત્યંત સંક્ષેપમાં સ્પષ્ટીકરણ કરવામાં આવ્યું છે. એમ.એસ. નારાયણ મેનન @ માણી વિ. રાજ્ય કેરળ તથા અન્ય (૨૦૦૬ (૬) એસ.સી.સી. ૩૯) ના મામલામાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે

નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ વિરુદ્ધની અપીલમાં વડી અદાલતની સત્તાઓનું વર્ણન કર્યું છે. આ નિર્ણયના પરા-પ૪માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ નોંધ્યું છે;

પ૪. કોઈપણ સંજોગોમાં, હાઇકોર્ટે નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા સામેની અપીલ તરીકે ગણીને અપીલનો નિકાલ કર્યો હતો, તો હકીકતમાં તે પુનરીક્ષણ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી રહી હતી. નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા સામેની અપીલીય સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે પણ, હાઇકોર્ટે કાયદાના સુસ્થિર સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખ્યા હોત કે જ્યાં બે દૃષ્ટિકોણ શક્ય હોય, ત્યાં અપીલીય અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના નિષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ કરવો ન જોઈએ.

૧૨. વધુમાં, ચંદ્રપ્પા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય (૨૦૦૭ (૪) એસ.સી.સી. ૪૧૫) ના પ્રસંગમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચેના સિદ્ધાંતો નિર્ધારિત કર્યા હતા;

"૪૨. ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાંથી, અમારા વિચારપૂર્વકના મતે, નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામેની અપીલ પર વિચારણા કરતી વખતે અપીલી અદાલતની સત્તાઓ અંગે નીચેના સામાન્ય સિદ્ધાંતો ઉપસ્થિત થાય છે;

[૧] અપીલ અદાલતને નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમનો આધાર બનેલા પુરાવાની સંપૂર્ણ સમીક્ષા, પુનર્મૂલવણી અને પુનર્વિચાર કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા છે.

[૨] ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ એવા અધિકારના પ્રયોગ પર કોઈ મર્યાદા, પ્રતિબંધ અથવા શરત મૂકતી નથી અને અપીલી અદાલત પોતાની

સમક્ષ આવેલા પુરાવાના આધારે તથ્ય અને કાયદાના પ્રશ્નો પર પોતાનો સ્વતંત્ર નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે છે.

[૩] વિવિધ અભિવ્યક્તિઓ, જેમ કે, "સુધૃઢ અને આકર્ષક કારણો", "સારા અને પૂરતા આધાર", "અત્યંત મજબૂત પરિસ્થિતિઓ", "તર્કવિરુદ્ધ નિષ્કર્ષો", "સ્પષ્ટ ભૂલો", વગેરે, નિર્દોષ છૂટકારાના વિરુદ્ધની અપીલમાં અપીલ અદાલતની વ્યાપક સત્તાઓને સીમિત કરવાનો આશય ધરાવતી નથી. આવી શબ્દાવલી, પુરાવાની તપાસ કરી પોતાનો સ્વતંત્ર નિષ્કર્ષ પર પહોંચવાની અદાલતની સત્તાને સંકુચિત કરવા કરતાં, નિર્દોષ છૂટકારામાં હસ્તક્ષેપ કરવા પ્રત્યે અપીલ અદાલતની અનિચ્છાને વધુ ભારપૂર્વક વ્યક્ત કરતી "ભાષાશૈલીની શોભા" સ્વરૂપની છે.

[૪] અપીલ અદાલતે, જોકે, ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ છૂટકારાના કિસ્સામાં આરોપીના પક્ષમાં દ્વિગુણ અનુમાન કાર્યરત હોય છે. પ્રથમ, ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ તેના માટે નિર્દોષતાનું અનુમાન ઉપલબ્ધ છે, કે દરેક વ્યક્તિને દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી નિર્દોષ માનવામાં આવશે, જો સુધી કે સક્ષમ અદાલત દ્વારા તેને દોષિત સાબિત ન કરવામાં આવે. દ્વિતીય, આરોપીને નિર્દોષ છૂટકારો મળતાં, તેની નિર્દોષતાનું અનુમાન નીચલી અદાલત દ્વારા વધુ મજબૂત, પુનઃપુષ્ટ અને બળવત્તર બને છે.

[૫] જો રેકોર્ડ પરના પુરાવાના આધાર પર બે યોગ્ય નિષ્કર્ષ શક્ય હોય, તો અપીલી અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલ નિર્દોષ છૂટકારાના નિષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહિ."

૧૩. આ રીતે, આ સુસ્થિર સિદ્ધાંત છે કે અપીલીય અધિકારોનો ઉપયોગ કરતી વખતે, જો રેકોર્ડ પુરાવાના આધારે બે વાજબી નિષ્કર્ષો સંભવિત હોય, તો પણ અપીલીય અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલ નિર્દોષ છૂટકારાનો નિષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં.

૧૪. રાજ્ય ગોવા વિ. સંજય ઠાકરણ અને અન્યના કેસમાં પણ (૨૦૦૭ (૩) એસ.સી.સી. ૭૫), સર્વોચ્ચ અદાલતે આવા કેસોમાં વડી અદાલતની સત્તાઓને પુનઃદઢ કરી છે. ઉક્ત નિર્ણયના પરા–૧૬માં, અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

૧૬. ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાંથી સ્પષ્ટ થાય છે કે નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામે અપીલમાં અધિકારનો ઉપયોગ કરતાં અપીલ અદાલત સામાન્ય રીતે નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમમાં હસ્તક્ષેપ કરતી નથી, જો સુધી નીચલી અદાલતનો અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાનૂનીતાથી દૂષિત ન થયો હોય અને પહોંચાયેલો નિષ્કર્ષ કોઈપણ વાજબી વ્યક્તિ દ્વારા પહોંચવામાં ન આવી શકે; તેથી તે નિર્ણયને તર્કવિરુદ્ધ તરીકે વર્ણવવામાં આવે છે. માત્ર એટલા કારણે કે બે મત શક્ય છે, અપીલ અદાલત એવો મત સ્વીકારતી નથી જે નીચલી અદાલત દ્વારા આપેલા ચુકાદાને પલટાવી નાખે. તેમ છતાં, જો અપીલ અદાલતનો એવો અભિપ્રાય હોય

કે નીચલી અદાલત દ્વારા પહોંચાયેલો નિષ્કર્ષ તર્કવિરુદ્ધ છે અને અદાલતે કાનૂનની સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે તથા રેકોર્ડ મહત્વપૂર્ણ પુરાવાને અવગણ્યા છે, તો અપીલ અદાલતને પુરાવાની પુનર્મૂલવણી કરવાની સત્તા પ્રાપ્ત છે. આવી પરિસ્થિતિમાં, અપીલ અદાલત પર એ ફરજ આવે છે કે રેકોર્ડ પર મૂકવામાં આવેલા સામગ્રીના આધારે ન્યાયસંગત નિર્ણય પર પહોંચવા માટે પુરાવાની પુનર્મૂલવણી કરે, જેથી જાણી શકાય કે આરોપીઓ પૈકી કોઈને તે હિંસાકર્મ સાથે જોડાણ છે કે નહીં, જેના માટે તેના પર આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે.

૧૫. સર્વોચ્ચ અદાલતે રાજ્ય ઉત્તર પ્રદેશ વિ. રામ વીર સિંહ અને અન્ય (૨૦૦૭ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબ્લ્યુ. ૫૫૫૩) તથા ગિરજા પ્રસાદ (મૃતક) મારફતે કાનૂની પ્રતિનિધિઓ વિ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય (૨૦૦૭ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબ્લ્યુ. ૫૫૮૯)ના કેસોમાં સમાન સિદ્ધાંત પ્રતિપાદિત કર્યો છે. આમ, નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામે આ અદાલત જે સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે છે, તે સુસ્થિર રીતે નિર્ધારિત છે.

૧૬. લૂના રામ વિ. ભુપત સિંહ અને અન્ય.((૨૦૦૯) એસસીસી ૭૪૯) ના કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે પરા-૧૦ અને ૧૧માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે;

"૧૦. હાઈકોર્ટે નોંધ્યું છે કે ફરિયાદ પક્ષની આવૃત્તિ સ્પષ્ટ રીતે વિશ્વસનીય નહોતી. કેટલાક કહેવાતા પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓએ જણાવ્યું હતું કે મૃતકનું અવસાન એક આરોપી દ્વારા તેનો ઘૂંટણ વળાવી દેવામાં આવ્યો હોવાથી થયું હતું. અન્યોએ જણાવ્યું હતું કે તેનું ગળું દબાવવામાં આવ્યું હતું. ફરિયાદ પક્ષનો

કેસ એવો હતો કે ઈજાગ્રસ્ત સાક્ષીઓને બસમાંથી બહાર ફેંકી દેવામાં આવ્યા હતા. પોસ્ટમોર્ટમ કરનાર અને સાક્ષીઓની તપાસ કરનાર ડૉક્ટરે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે બસ ચાલતી સ્થિતિમાં હોય ત્યારે કોઈ વ્યક્તિને બસમાંથી બહાર ફેંકી દેવું શક્ય નહોતું.

૧૧. નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા સામેની અપીલના પરિમાણોને ધ્યાનમાં લેતાં, અમે આ અપીલમાં હસ્તક્ષેપ કરવા ઈચ્છુક નથી. વડી અદાલતનો દૃષ્ટિકોણ તર્કવિરુદ્ધ ગણાવી શકાય તેમ નથી અને પુરાવાના આધારે સંભવિત દૃષ્ટિકોણ છે।"

૧૭. સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણયમાં પણ, મુક્કીયાહ અને અન્ય વિ. રાજ્ય, પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, તમિલનાડુ દ્વારા પ્રતિનિધિત્વિત (એ.આઈ.આર. ૨૦૧૩ એસ.સી. ૩૨૧) ના મામલે, સર્વોચ્ચ અદાલતે પરા–૪માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

૪. એ બાબત વિવાદાસ્પદ નથી કે નીચલી અદાલતે, ફરિયાદ પક્ષ તથા બચાવ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાની મૂલવણી કરીને, તેમની સામે મુકાયેલા આરોપોના સંદર્ભમાં આરોપીઓને નિર્દોષ જાહેર કર્યા હતા. રાજ્ય દ્વારા કરાયેલી અપીલમાં, હાઈકોર્ટે, આક્ષેપિત હુકમ દ્વારા, ઉપરોક્ત નિર્ણયને ઉલટાવી દીધો અને આરોપીઓને ભારતીય દંડ સંહિતા ની કલમ ૩૦૨ સાથે વાંચતા કલમ ૩૪ હેઠળ દોષિત ઠરાવ્યા તથા આજીવન સખત કેદની સજા ફટકારી. અપીલકર્તાઓના વકીલે ભારપૂર્વક દલીલ કરી હતી કે

નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમને દોષસિદ્ધિમાં ફેરવીને હાઈકોર્ટે પોતાની અધિકારક્ષેત્રની સીમા લાંઘી છે; તેથી, ચાલો નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામે દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલમાં વડી અદાલતના વ્યાપ અને અધિકારનું વિશ્લેષણ કરીએ. આ અદાલતે અનેક ચુકાદાઓમાં વારંવાર સ્પષ્ટ કર્યું છે કે પ્રથમ અપીલી અદાલત તરીકે વડી અદાલત, નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામેની અપીલની સુનાવણી કરતી વખતે પણ, સમગ્ર પુરાવાની તપાસ કરવા અને જરૂર પડે તો તેની પુનર્મૂલવણી કરવા માટે પણ અધિકૃત હતી તથા તે માટે બાધ્ય પણ હતી; જોકે, હસ્તક્ષેપ કરવાનો નિર્ણય લેતી વખતે અદાલતે માત્ર એટલું જ જોવું પડે કે રેકોર્ડ પુરાવાના આધારે આરોપિતોની દોષિતતા અંગે સંપૂર્ણ નિશ્ચિતતા થાય, અને માત્ર એટલા માટે નહીં કે વડી અદાલત એક વધુ સંભવિત અથવા ભિન્ન દૃષ્ટિકોણ અપનાવી શકે. ઉપરોક્ત બાબત સિવાય, અપીલના વિચારણાના વ્યાપ અને ઊંડાણના પ્રશ્ને, દોષસિદ્ધિ સામેની હોય કે નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામેની હોય, અપીલની સુનાવણીમાં અભિગમ અંગે કોઈ ભેદભાવ અથવા અંતર રાખવાની કલ્પના કરવામાં આવી નથી. *[દ્રષ્ટાંત:* રાજ્ય રાજસ્થાન વિ. સોહન લાલ અને અન્ય, *(૨૦૦૪)* ૫ એસ.સી.સી. ૫૭૩*]*

૧૮. નિર્દોષ છૂટકારાના અપીલોમાં પણ એ એક સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે, જ્યારે નીચલી અદાલત દ્વારા આપેલા કારણો ન્યાયસંગત અને યોગ્ય જણાય, ત્યારે અપીલી અદાલતને ચુકાદો પુનર્લખવાની કે નવા કારણો રજૂ કરવાની આવશ્યકતા રહેતી નથી. એવો સિદ્ધાંત સર્વોચ્ચ અદાલતે રાજ્ય કર્ણાટક વિ.

હેમારેડ્ડી (એ.આઇ.આર. ૧૯૮૧ એસ.સી. ૧૪૧૭) ના કેસમાં નિર્ધારિત કર્યો છે, જેમાં નીચે મુજબ જણાવવામાં આવ્યું છે; "......આ અદાલતે ગિરિજાનંદિની દેવી વિ. બિજેન્દ્રનંદિની ચૌધરી (૧૯૬૭) ૧ એસ.સી.આર. ૯૩: (એ.આઇ.આર. ૧૯૬૭ એસ.સી. ૧૧૨૪) માં અવલોકન કર્યું છે કે પુરાવાના આધારે અપીલી અદાલતનું કર્તવ્ય પુરાવાના વર્ણનને ફરીથી દોહરાવવાનું કે અપીલ હેઠળની નીચલી અદાલતે આપેલા કારણોનું પુનરાવર્તન કરવાનું નથી; અપીલ હેઠળની અદાલતે આપેલા કારણો સાથે સામાન્ય સહમતિ વ્યક્ત કરવી, સામાન્ય રીતે, પૂરતી ગણાય છે." ૧૯. તાજેતરના નિર્ણયમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે શિવશરણપ્પા અને અન્ય વિ. રાજ્ય કર્ણાટક (જે.ટી. ૨૦૧૩ (૭) એસ.સી. ૬૬) માં નીચે મુજબ નિર્ધારિત કર્યું છે:

એ અપીલ અદાલત સમગ્ર પુરાવાની ફરીથી મૂલવણી કરવા સક્ષમ છે, જોકે, અન્ય કેટલીક સિદ્ધાંતોનું પણ પાલન કરવાનું રહે છે અને એ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે નિર્દોષ છૂટકારાથી નિર્દોષતાની દ્વિગુણિત અનુમાનની અસર થાય છે.

૨૦. સમગ્ર રેકોર્ડમાંથી પસાર થયા બાદ, આ સાબિત થતું નથી કે આરોપીઓએ કોઈ રકમ, એટલે કે ગેરકાયદેસર પારિતોષિક,ની માંગણી કરી હતી. રકમ આરોપી નં. ૨ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવી નહોતી. આ કેસમાં તથ્યનાં નિષ્કર્ષોમાં કોઈ ખામી બતાવી શકાય તેમ નથી. તેથી, આરોપીઓ વિરુદ્ધ કોઈ કેસ સાબિત થયો નથી અને માનનીય નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે યોગ્ય રીતે ફરિયાદ પક્ષ વિરુદ્ધ ઠરાવ આપ્યો છે. તેથી, અપીલ ફગાવવામાં આવવી જરૂરી છે.

૨૧. હું માનું છું કે નીચલી અદાલતે, રેકોર્ડ પરની સાક્ષ્ય સામગ્રીનું પરિચિંતન કરતાં, આરોપીઓને યોગ્ય રીતે નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો છે. નીચલી અદાલતે નોંધ્યું છે કે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલી સાક્ષ્યમાં વિવિધ વિસંગતતાઓ છે. નીચલી અદાલતે તપાસની વિશ્વસનીયતા અંગે શંકા વ્યક્ત કરી છે. સાક્ષ્ય અને તપાસમાં રહેલી ખામીઓ અંગે નીચલી અદાલતે અવલોકન કર્યું છે. વધુમાં, આ ઘટના ૧૯૯૭ની છે અને મને નીચલી અદાલતના નિર્ણયને પલટવા માટે કોઈ સબળ આધાર જણાતો નથી. આ દૃષ્ટિકોણથી, નીચલી અદાલતે અપનાવેલ અભિપ્રાયમાં હસ્તક્ષેપ કરવો આવશ્યક નથી.

૨૨. તેથી, મારી સુવિચારીત અભિપ્રાય મુજબ, આરોપીઓ સામે કરવામાં આવેલા આરોપમાંથી તેમને નિર્દોષ છોડવામાં નીચલી અદાલતે નોંધેલ નિષ્કર્ષો સંપૂર્ણપણે ન્યાયસંગત અને યોગ્ય છે અને આ નિષ્કર્ષો નોંધવામાં નીચલી અદાલત દ્વારા કોઈ ગેરકાયદેસરતા કે ખામી કરવામાં આવી નથી. નીચલી અદાલતે આપેલા તર્કો તથા પહોંચેલ નિષ્કર્ષો સાથે હું સંપૂર્ણપણે સહમત છું. નીચલી અદાલતના ચુકાદા અને હુકમમાં હસ્તક્ષેપ કરવાની કોઈ આવશ્યકતા નથી.

૨૩. ઉપરોક્ત ચર્ચાઓને ધ્યાનમાં લેતાં, હું આ મત ધરાવું છું કે ન્યાયાધીશે અપીલિત ચુકાદો અને હુકમ પસાર કરતાં કોઈ ભૂલ કરી નથી. તેથી, હાલની અપીલ ફગાવવાને પાત્ર છે.

૨૪. પરિણામ સ્વરૂપે, અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને **રદ કરવામાં આવે છે.** નીચલી અદાલતનો ૩૧.૦૩.૨૦૦૧ તારીખનો ચુકાદો અને હુકમ પુષ્ટિ કરવામાં આવે છે. આરોપીની જામીન અને જામીનપત્રો, જો કોઈ હોય તો, મુક્ત કરવામાં આવે છે. અદાલતી રેકર્ડ અને કાર્યવાહીપત્ર તાત્કાલિક સંબંધિત નીચલી અદાલતને પરત મોકલવામાં આવે.

(કે.જે. ઠાકર, ન્યાયાધીશ)

રાકેશ/

The translation of this judgment has been provided by M/s Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==

=========